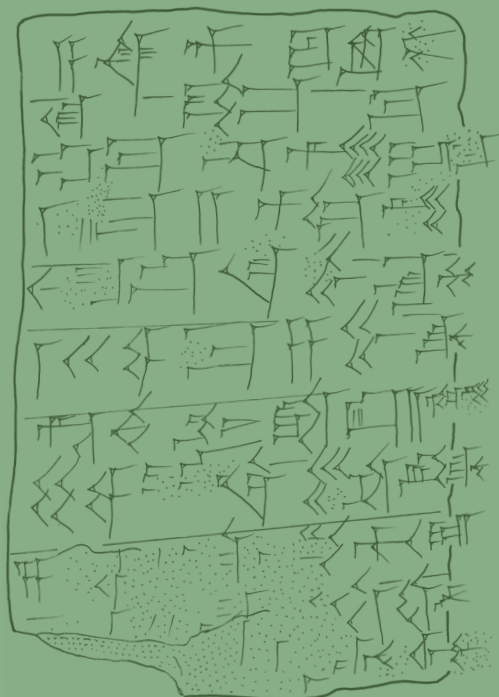

Gramàtica descriptiva de la llengua accàdia

Lluís Feliu

**Gramàtica descriptiva
de la llengua accàdia**

BARCINO MONOGRAPHICA ORIENTALIA

**Volum 23
2024**

Institut del Pròxim Orient Antic (IPOA)
Facultat de Filologia
Universitat de Barcelona

Gramàtica descriptiva de la llengua accàdia

Lluís Feliu

UNIVERSITAT^{DE}
BARCELONA

Edicions

Taula

Abreviatures generals	13
Abreviatures de la glossa morfe­màtica.....	15
Presentació.....	17
1. Introducció.....	19
§1 1.1. L'ac­cadi i les llengües semí­ti­ques	19
§2 1.2. Desenvolupament diacrònic	20
§3 1.3. Breu història de la recerca	24
2. Grafemàtica i fonologia.....	27
2.1. L'escriptura cuneïforme	27
§4 2.1.1. Origen i desenvolupament.....	27
§5 2.1.2. L'adaptació a l'ac­cadi	31
§6 2.1.3. Convencions modernes	32
2.2. Fonologia.....	35
§7 2.2.1. Consideracions generals.....	35
§8 2.2.2. Vocals.....	36
§9 2.2.2.1. Contraccions.....	39
§10 2.2.2.2. Crasi	40
§11 2.2.3. Consonants	40
§12 2.2.3.1. Emfàtiques	40
§13 2.2.3.2. Oclusives	41
§14 2.2.3.3. Reducció de les guturals.....	44
§15 2.2.3.4. Fricatives	45
§16 2.2.3.5. Nasals	47
§17 2.2.3.6. Lateral i ròtica	49
§18 2.2.3.7. Glides	49
§19 2.3. Sil·labificació	50

§20	2.4. Accent	51
	3. Els pronoms	53
§21	3.1. Consideracions generals	53
§22	3.2. Pronoms personals independents.....	53
§23	3.3. Pronoms personals enclítics	56
§24	3.4. Pronoms possessius independents	63
§25	3.5. Pronoms demostratius	64
§26	3.6. Pronoms interrogatius.....	64
§27	3.7. Pronoms indefinits.....	65
§28	3.8. Pronoms determinatius	66
§29	3.9. Pronom reflexiu.....	67
	4. El nom	69
§30	4.1. Arrel	69
§31	4.2. Formacions nominals	73
§32	4.3. Gènere	76
§33	4.4. Nombre.....	78
§34	4.5. Declinació i estats del nom.....	81
§35	4.5.1. Declinació en estat recte.....	82
§36	4.5.2. Declinació en estat constructe sense possessiu enclític	87
§37	4.5.3. Declinació en estat constructe amb possessiu enclític	92
§38	4.5.4. L'estat absolut	96
§39	4.5.5. Els manlleus	97
§40	5. L'adjectiu	99
	6. Els numerals.....	103
§41	6.1. Consideracions generals	103
§42	6.2. Els numerals cardinals.....	103
§43	6.3. Els numerals ordinals	105
§44	6.4. Els numerals fraccionaris	107
§45	6.5. Els numerals multiplicatius	108
	7. Partícules enclítiques	109
§46	7.1. Consideracions generals	109
§47	7.2. La partícula enclítica <i>-ma</i>	109
§48	7.3. Les partícules enclítiques <i>-mi</i> , <i>-mê</i> i <i>-man</i>	111

	8. Les preposicions	113
§49	8.1. Consideracions generals	113
§50	8.2. Les preposicions simples.....	114
§51	8.3. Les locucions prepositives.....	118
	9. L'adverbi	123
§52	9.1 La formació adverbial	123
§53	9.2. La sintaxi de l'adverbi.....	126
	10. El verb.....	127
	10.1. Estructura general del paradigma verbal.....	127
§54	10.1.1. L'arrel verbal	127
§55	10.1.2. Els verbs forts i els verbs febles	128
§56	10.1.3. Les categories gramaticals del verb	128
	10.1.4. La funció de les categories gramaticals del verb	131
§57	10.1.4.1. El present	131
§58	10.1.4.2. El pretèrit	132
§59	10.1.4.3. El perfet	132
§60	10.1.4.4. L'estatiu	133
§61	10.1.4.5. L'imperatiu	133
§62	10.1.4.6. L'infinitiu	133
§63	10.1.4.7. El participi	134
§64	10.1.4.8. L'adjectiu verbal.....	134
§65	10.1.4.9. El precatiu.....	134
§66	10.1.4.10. El vetitiu.....	136
§67	10.1.4.11. El prohibitiu	138
§68	10.1.4.12. El subjuntiu	138
§69	10.1.4.13. El ventiu	140
	10.1.5. Els temes verbals i la seva funció	142
§70	10.1.5.1. Consideracions generals	142
§71	10.1.5.2. El tema G	144
§72	10.1.5.3. El tema D	144
§73	10.1.5.4. El tema Š	145
§74	10.1.5.5. El tema N	145
§75	10.1.5.6. Els temes amb infix <i>-ta-</i>	145
§76	10.1.5.7. Els temes amb infix <i>-tan-</i>	146
§77	10.1.5.8. Els temes marginals: ŠD i R.....	147

	10.2. El verb fort: el tema bàsic (G)	147
§78	10.2.1. Consideracions generals	147
§79	10.2.2. El present del tema G.....	149
§80	10.2.3. El pretèrit del tema G.....	149
§81	10.2.4. El perfet del tema G.....	150
§82	10.2.5. L'estatiu del tema G.....	152
§83	10.2.6. L'imperatiu del tema G.....	152
	10.2.7. Les formes nominals del tema G	153
§84	10.2.7.1. L'infinitiu del tema G	153
§85	10.2.7.2. El participi del tema G.....	153
§86	10.2.7.3. L'adjectiu verbal del tema G	153
§87	10.3. El tema D del verb fort	153
§88	10.4. El tema Š del verb fort	154
§89	10.5. El tema N del verb fort	155
§90	10.6. Els temes amb infix <i>-ta-</i> del verb fort.....	157
§91	10.7. Els temes amb infix <i>-tan-</i> del verb fort.....	159
§92	10.8. Els temes marginals: ŠD i R del verb fort.....	163
§93	10.9. Els verbs geminats	163
	10.10. Els verbs febles	164
§94	10.10.1. Consideracions generals.....	164
§95	10.10.2. Verbs de tercera (III) feble (CCv̄ i III- ²).....	166
§96	10.10.2.1. Temes G i derivats	167
§97	10.10.2.2. Temes D, Š i derivats	169
§98	10.10.2.3. Temes N i Ntn.....	169
§99	10.10.3. Verbs de segona (II) feble (Cv̄C i II- ²).....	170
§100	10.10.3.1. Tema G i derivats.....	171
§101	10.10.3.2. Tema D i derivats.....	173
§102	10.10.3.3. Temes Š i Št	173
§103	10.10.3.4. Tema N i derivats.....	174
§104	10.10.4. Els verbs de I- ²	174
§105	10.10.5. Els verbs de I-y	178
§106	10.10.6. Els verbs de I-n	178
§107	10.10.7. Els verbs de I-w.....	179
§108	10.10.8. Els verbs doblement febles.....	183
§109	10.11. Els verbs amb quatre radicals.....	185
§110	10.12. Els verbs irregulars.....	187

	11. Sintaxi	189
§111	11.1. La frase nominal	189
§112	11.2. La frase verbal simple.....	190
§113	11.3. Les frases interrogatives	192
§114	11.4. Les frases coordinades	192
§115	11.5. Frases amb doble acusatiu	193
§116	11.6. La negació.....	194
§117	11.7. <i>Casus pendens</i>	194
§118	11.8. La sintaxi de l'infinitiu	195
§119	11.9. Les oracions condicionals	198
	11.10. Les oracions subordinades	199
§120	11.10.1. Consideracions generals.....	199
§121	11.10.2. Les oracions subordinades de relatiu	200
§122	11.10.3. Les oracions subordinades temporals.....	203
§123	11.10.4. Altres oracions subordinades	205
§124	11.11. Els juraments.....	207
	Índex de figures i quadres.....	209
	Índex de conceptes	213
	Índex de textos citats	221
	Bibliografia i abreviatures bibliogràfiques	225

Abreviatures generals

ac.	acusatiu	mas.	mesoassiri
adj. v.	adjectiu verbal	nas.	neoassiri
anv.	anvers	ND	nom de divinitat
as.	assiri	nom.	nominatiu
bab.	babiloni	NP	nom propi
bat.	bategant	pac.	paleoaccadi
bes.	babiloni estàndard	part.	participi
btar.	babiloni tardà	pas.	paleoassiri
c.	comú	pbab.	paleobabiloni
ca.	<i>circa</i>	p. ex.	per exemple
C	consonant	perf.	perfet
cf.	<i>confer</i>	pl.	plural
d.	dual	post.	posterior
emf.	emfàtica	prec.	precatiu
est.	estatiu	pres.	present
f. / fem.	femení	pret.	pretèrit
gen.	genitiu	s. / sg.	singular
i.e.	<i>id est</i>	sn.	sonora
imp.	imperatiu	sr.	sorda
inf.	infinitiu	subj.	subjuntiu
lit.	literalment	v.	vegeu
m. / masc.	masculí	V	vocal
mbab.	mesobabiloni	vib.	vibrant

Abreviatures de la glossa morfològica

Quan he trobat que era oportú, he fet servir en els exemples la glossa morfològica perquè el lector pugui segmentar i identificar els morfemes amb més facilitat. He seguit les normes generals establertes a *Leipziger Glossing Rules* (<https://www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php>) i les regles específiques per a l'acadi del projecte *Glossing Ancient Languages* (https://wikis.huberlin.de/interlinear_glossing/Akkadian:Glossing_of_common_Akkadian_forms) amb alguna lleu adaptació. Malgrat tot, incloc aquí també la clau de les abreviatures que apareixen a la gramàtica per facilitar-ne l'ús i la consulta.

ABSTR	abstracte	NMLZ	nominalitzador
ACC	acusatiu	NOM	nominatiu
C	comú	PL	plural
D	tema D	PROX	proximitat
DAT	datiu	PRS	present
DEM	demonstratiu	PRT	pretèrit
DET	determinatiu	PTCP	participi
DU	dual	REL	relatiu
ERG	ergatiu	SBRD	subordinatiu
F	femení	SG	singular
G	tema G	SP	partícula oracional
GEN	genitiu	STAT	estatiu
IMP	imperatiu	STC	estat constructe
INDF	indefinit	Š	tema Š
INF	infinitiu	ŠT	tema Št
LOC	locatiu	VENT	ventiu
M	masculí		

Presentació

L'objectiu de la present gramàtica és doble, d'una banda vol ser un volum de consulta per a totes aquelles persones que ja tinguin un coneixement de la llengua accàdia i, d'altra banda, també pretén ser una gramàtica que pugui ajudar tothom qui vulgui fer una primera aproximació a aquesta llengua o que, des del coneixement d'alguna altra llengua semítica, necessiti contrastar algun aspecte gramatical amb la llengua semítica més antiga que coneixem.

L'orientació de la gramàtica és essencialment descriptiva, estructurada temàticament. Els diversos conceptes bàsics de la llengua s'exposen en capítols monogràfics amb un arranjament molt clàssic. La base de la descripció gramatical és el dialecte paleobabiloni —allò que podríem anomenar «accadi clàssic»—. És a partir d'aquest dialecte que es descriuen, de forma concisa, altres aspectes essencials de l'evolució sincrònica i diacrònica de l'accadi. Els paràgrafs escrits amb un cos de lletra més petit corresponen a discussions d'algun aspecte controvertit de la gramàtica accàdia o a descripcions de caràcter menys troncal.

El volum conté nombrosos exemples per il·lustrar els diversos conceptes gramaticals que s'hi descriuen. La majoria d'aquests passatges procedeixen de textos paleobabilonis, però, ocasionalment, també s'han fet servir exemples d'altres dialectes o registres, especialment del babiloni estàndard. Les citacions han estat extretes de diferents lectures de textos, però també s'ha recorregut als diccionaris per trobar testimonis adequats per a cadascun dels aspectes que calia descriure, així com a exemples ja emprats en altres gramàtiques, especialment les gramàtiques de von Soden (GAG) i de Streck (2022). Les referències de les citacions dels textos segueixen les convencions habituals de l'assiriologia mitjançant les abreviatures que es poden trobar a la pàgina web: *Cuneiform Digital Library Initiative* (CDLI) (<https://cdli.mpiwg-berlin.mpg.de/abbreviations>). La majoria dels textos literaris paleobabilonis citats segueixen la numeració de l'edició de *Sources of Early Akkadian*

Literature (SEAL) (<https://seal.huji.ac.il/>), tret de les citacions del *Poema babilònic de la creació*, del *Descens d'Ištar*, de les diverses versions del *Poema de Gilgameš*, del mite d'*Anzû* i de *Ludlul bēl nēmeqi*, que segueixen les edicions de l'*Electronic Babylonian Library* (eBL) (<https://www.ebl.lmu.de/>).

Pel que fa al sempre obligat apartat d'agraïments, voldria esmentar Marta Díaz, Rodrigo Hernáiz, Georgina March, Adelina Millet i Jordi Vidal. Tots ells han llegit, totalment o parcialment, el manuscrit de la gramàtica en diferents estadis de preparació i hi han fet aportacions importants, tant des del punt de vista estrictament formal com en diversos aspectes estructurals i de contingut. Jordi Raventós ha fet una excel·lent correcció ortotipogràfica i d'estil. No cal dir que qualsevol error és només responsabilitat meva. També vull agrair a Adelina Millet la seva amabilitat a l'hora d'acollir aquest volum en la col·lecció *Barcino. Monographica Orientalia*.

1. Introducció

§1 1.1. *L'accadi i les llengües semítiques*

§1a L'accadi és una llengua semítica extingida documentada pràcticament de manera exclusiva a través del sistema d'escriptura cuneïforme que es va desenvolupar a la Mesopotàmia antiga (l'ús dels alfabets ugarític i grec per escriure l'accadi és marginal i anecdòtic). El nom «accadi» prové de la designació de la ciutat d'Akkadé/Agadé, la capital del rei Sargon (ca. 2350 aC). Els accadis i altres poblacions veïnes feien servir el gentilici de la ciutat, *akkadûm*, per anomenar la llengua accàdia. L'accadi també és conegut actualment com a assiri-babiloni.

§1b L'abast geogràfic de l'accadi fou molt ampli. A banda dels dos grans nuclis centrals, Babilònia al sud i Assíria al nord, també hem trobat documentació escrita en accadi per tot l'Orient Pròxim, des del sud de l'actual Iran (la zona de l'antic Elam) fins a la costa mediterrània, i des del cor d'Anatòlia fins al desert d'Aràbia i l'Egipte mitjà.

§1c L'accadi és el representant més antic de la família lingüística semítica. Aquesta família de llengües està molt ben atestada a l'Orient Pròxim i al nord d'Àfrica, tant en l'època antiga com en la moderna. Algunes de les llengües de la família semítica, a banda de l'accadi, són l'àrab, l'arameu, l'hebreu, el ge'ez, el tigre, el fenici o l'ugarític, entre d'altres.

§1d Convencionalment, els experts divideixen les llengües semítiques en dos grans grups: d'una banda, el semític oriental, representat per l'accadi, i d'altra banda, el semític occidental. La filiació de l'accadi com a única llengua representant del semític oriental està discutida, atès que l'eblaïta (ca. 2350 aC), la llengua semí-

tica escrita també amb el sistema cuneïforme i documentada a l'antiga ciutat d'Ebla, a l'actual Síria, també té trets comuns amb l'accadi, segons alguns estudiosos. Hi ha autors que pensen que l'eblaïta s'ha de considerar una llengua semítica independent de l'accadi, però membre també del semític oriental; altres apunten que l'eblaïta és en realitat un dialecte de l'accadi (Streck 2011b §2.7).

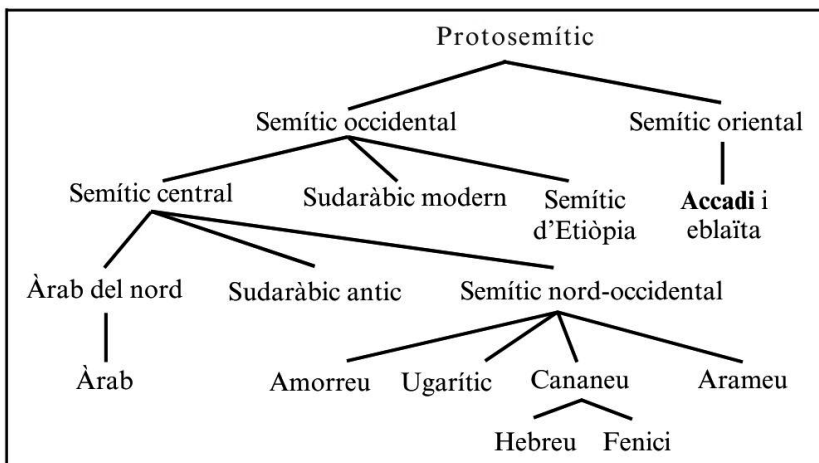

Figura 1. Classificació genètica de les llengües semítiques (Hasselbach-Andee 2021: 135)

§2 1.2. Desenvolupament diacrònic

§2a El text accadi més antic que coneixem el podem datar ca. 2600 aC, però tenim testimonis més reculats de la llengua accàdia en els noms propis de persona semítics registrats en documents escrits en sumeri. El final de l'accadi com a llengua parlada és difícil de datar amb precisió, però tot fa pensar que va ser un procés gradual de substitució lingüística que es va anar desenvolupant durant el primer mil·lenni aC i que potser va culminar a la meitat d'aquest mil·lenni amb l'arameïtzació d'àmplies zones del Pròxim Orient Antic. Malgrat tot, l'accadi va continuar escrivint-se a Mesopotàmia fins al final de l'ús del sistema d'escriptura cuneïforme, durant el segle I dC.

§2b En el segon mil·lenni ja tenim ben documentats i clarament diferenciats els dos grans dialectes de l'accadi, el dialecte del sud, que anomenem **babiloni**, i el dialecte del nord, conegut com a **assiri**. Aquesta diferència dialectal es manté, amb